

Media: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Page: 1,13

Published at: 22-06-2024

Author: **Surface:** 375.51 cm² **Circulation:** 14860

Subjects:

■ **Άρθρο του Θοδωρή
Γεωργακόπουλου**

Σελ. 13

Η Ελλάδα που υπολείπεται, η Ελλάδα που κολλάει

Του **ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Πενήντα χρόνια πριν, τρεις χώρες παρόμοιου μεγέθους στα τρία άκρα της ευρωπαϊκής ηπείρου, η Ελλάδα, η Πορτογαλία και η Ιρλανδία, ήταν περήπου το ίδιο φτωχές. Στον μισό αιώνα που μεσολάβησε, και οι τρεις χώρες εξελίχθηκαν, προόδευσαν και αναπτύχθηκαν. Αλλά με πολύ διαφορετικό ρυθμό. Μία από τις τρεις, η δική μας, έμεινε εξόφθαλμα πολύ πίσω. Μόνο το ΑΕΠ να κοιτάξει κανείς, βλέπει ότι η Ιρλανδία αναπτυσσόταν σε όλο αυτό το διάστημα με ρυθμό 2,7% ετησίως κατά μέσον όρο – ένα θεαματικό επίτευγμα. Η Πορτογαλία αναπτυσσόταν με το πιο γήινο αλλά εξίσου αξιοπρεπές 1,8%. Και η Ελλάδα; Η Ελλάδα, στην πιο ειρηνική, ανέφελη, ανέμελη και σταθερή περίοδο της ιστορίας της, αναπτυσσόταν κατά μέσον όρο με 0,8% τον χρόνο.

Γιατί υπάρχει αυτή η διαφορά; Γιατί δύο άλλες χώρες με πολύ παρόμοιο προφίλ πενήντα χρόνια πριν μπόρεσαν να αναπτυχθούν καλύτερα, να περάσουν μεταρρυθμίσεις, να φτιάξουν ένα βιώσιμο παραγωγικό μοντέλο και να εξασφαλίσουν περισσότερη ευημερία για τους πολίτες τους; Αυτό ακριβώς είναι το θέμα του πιο πρόσφατου βιβλίου του Τάκη Παππά «Παράδοση χώρα», που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη. Ο Παππάς πήρε την πολιτική και την οικονομική ιστορία της καθεμιάς από τις τρεις χώρες, τις έβαλε κάτω και βάλθηκε να καταλάβει τι πήγε καλά στην περίπτωση των άλλων δύο και τι πήγε στραβά στη δική μας. Η απάντηση είναι σύνθετη, αλλά στην ουσία του θέματος, βασικά, καταλήγει σε μία λέξη: πόλωση. Όπως περιγράφει ο Παππάς στο βιβλίο, οι άλλες δύο χώρες από την αρχή έχτισαν μια πολιτική κουλτούρα συναίνεσης, μέσα από την οποία με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο κάποιες δυσκολίες αποφάσεις μπορούσαν να ληφθούν, κάποιες μεταρρυθμίσεις μπορούσαν να περάσουν. Εμείς; Εμείς όχι.

Η δική μας ήταν η μόνη χώρα στην οποία εμφανίστηκε ένα ισχυρό λαϊκιστικό κόμμα (τόσο ισχυρό που γρήγορα μόλυνε/μύλησε στον λαϊκισμό και το άλλο) και η μόνη στην οποία σχηματίστηκαν δύο ευδιάκριτοι πόλοι που μισούσαν θανάσιμα μεταξύ τους, που πυροδοτούσαν το μίσος και στους ψηφοφόρους τους και που μοιράζονταν σχεδόν το 80% των ψήφων σε κάθε εκλογική αναμέτρηση. Μόνο εδώ έγιναν αυτά. «Μέσα στο κλίμα της πόλωσης που επικράτησε έκτοτε», γράφει ο Παππάς, «σφυρηλατήθηκαν οι αντιπαλές κομματικές ταυτότητες και διαμορφώθηκε το κλίμα κοινωνικής και πολιτικής εχθροπάθειας, μέσα από το οποίο κάθε προσπάθεια μεταρρυθμίσεων ήταν καταδικασμένη σε αποτυχία».

Νομίζω ότι, πέραν όλων των άλλων, η αξία αυτής της ανάλυσης είναι και εξαιρετικά επίκαιρη. Αφορά άμεσα το σήμερα

και υπογραμμίζει και έναν πολύ μεγάλο κίνδυνο που αντιμετωπίζει το πολιτικό μας σύστημα. Στο τέλος του βιβλίου ο Παππάς καταλήγει σε μια σειρά από «μαθήματα», οκτώ τον αριθμό. Το τρίτο λέει: «Σε όλες τις ευρωπαϊκές κοινοβουλευτικές δημοκρατίες, η βασική συναίνεση αφορά τρεις πυλώνες πολιτικής: τον κοινοβουλευτισμό, τον πολιτικό φιλελευθερισμό και τον ευρωπαϊσμό».

Στις δύο από τις τρεις χώρες που εξέτασε ο Παππάς στο βιβλίο, το πολιτικό σύστημα αποδέχεται και τους τρεις εδώ και πενήντα χρόνια. Έτσι επιτυγχάνουν τις συναίνεσεις: αφού συμφωνούν στα βασικά, στα επιμέρους θέματα μπορούν εύκολα ή δύσκολα να τα βρουν, όταν χρειαστεί. Εμείς αυτό μέχρι πολύ πρόσφατα δεν το είχαμε καθόλου. Τα κόμματα του εγκώριου λαϊκισμού παραδοσιακά αμφισβητούσαν τουλάχιστον κάποιο από αυτά τα τρία – ενίοτε και δύο από τα τρία. Αλλά από το 2015 και μετά αυτό μοιάζει να τελείωσε. Με το ζόρι μιν, αλλά τελείωσε. Πλέον όλα τα «συστημικά» ελληνικά κόμματα δέχονται και τους τρεις πυλώνες ως αυτονόητους. Αυτό το πρωτοφανές φαινόμενο παρουσιάζει ένα μοναδικό παράθυρο ευκαιρίας: την ανάπτυξη και στη δική μας χώρα μιας κουλτούρας πολιτικής συναίνεσης. Ένα σύστημα με τρεις ή τέσσερις συστημικούς πολιτικούς σχηματισμούς που μπορούν να συμμετέχουν στη διακυβέρνηση μέσα από προγραμματικές συμφωνίες και συνεργασίες. Στα βασικά συμφωνούν ήδη. Πού είναι το πρόβλημα; Ότι το πολιτικό μας σύστημα δεν είναι καθόλου δεκτικό να μάθει τέτοια καινούργια κόλπα. Δείτε όλη τη συζήτηση που έχει ανοίξει για την «ανασυγκρότηση της Κεντροαριστεράς» και για το ποιος θα μπορούσε, θεωρητικά, να ηγηθεί μιας προσπάθειας συμπόρευσης. Στην πραγματικότητα το θέμα για το οποίο μιλούν είναι η παλινόρθωση της πόλωσης και του δικομματισμού. Πώς θα επιστρέψουμε στο παλιό, γνώριμο μοντέλο δύο πόλων που μισιούνται και εναλλάσσονται στην εξουσία, μόνοι τους κάθε φορά.

Το ενδεχόμενο να μην ξαναυπάρξει ελληνικό κόμμα που να παίρνει πάνω από 40% σε εκλογές τους μοιάζει αδιανόητο και –ακόμα χειρότερα– καταστροφικό. Πιστεύω ότι θα ήταν χρήσιμο όλοι αυτοί να διαβάσουν το βιβλίο του Τάκη Παππά. Ίσως καταλάβουν ότι ασχολούνται με το λάθος ερώτημα. Ότι η λύση στο ελληνικό πολιτικό κενό δεν είναι η επιστροφή στα γνώριμα λάθη που κόλλησαν τη χώρα στον βούρκο, αλλά η παραδοχή ότι αυτό το σύστημα δεν λειτουργεί, ότι δεν λειτούργησε ποτέ και ότι θα πρέπει κάποια στιγμή να δοκιμάσουμε ένα άλλο. Χώρες παρόμοιες με τη δική μας, με λαούς όχι πιο φωτισμένους ή ώριμους απ' τον δικό μας, το κατάφεραν. Το καταφέρνουν, πενήντα χρόνια τώρα. Γιατί όχι κι εμείς;